

HET VERBOND VAN VADERTJE TIJD

Kindertoneel in drie bedrijven

door

MILA KOOPMAN

TONEELUITGEVERIJ VINK B.V.
Tel: 072 - 5 11 24 07
E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl
Website: www.toneeluitgeverijvink.nl

VOORWAARDEN

Alle amateurverenigingen die het stuk: **HET VERBOND VAN VADERTJE TIJD** gaan opvoeren, dienen in alle programmaboekjes, posters, advertenties en eventuele andere publicaties de volledige naam van de oorspronkelijke auteur: **MILA KOOPMAN** te vermelden.

De naam van de auteur moet verschijnen op een aparte regel, waar geen andere naam wordt genoemd.

Direct daarop volgend de titel van het stuk.

De naam van de auteur mag niet minder groot zijn dan 50% van de lettergrootte van de titel.

U dient tevens te vermelden dat u deze opvoering mag geven met speciale toestemming van het I.B.V.A. Holland bv te Alkmaar.

Copyright: © Anco Entertainment bv - Toneeluitgeverij Vink bv

Internet: www.toneeluitgeverijvink.nl

E-mail: info@toneeluitgeverijvink.nl

Niets uit deze uitgave mag verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, verfilming, video opname, internet vertoning (YouTube e.d.) of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Het is niet toegestaan de tekst te wijzigen en/of te bewerken zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van I.B.V.A. HOLLAND bv te Alkmaar, welk bureau in deze namens de Uitgever optreedt.

Vergunning tot opvoering van dit toneelwerk moet worden aangevraagd bij het Auteursrechtenbureau **I.B.V.A. HOLLAND bv**

Postbus 363

1800 AJ Alkmaar

Telefoon 072 - 5112135

Website: www.ibva.nl

Email: info@ibva.nl

ING bank: 81356 – IBAN: NL08INGB0000081356 BIC: INGBNL2A

Geen enkele andere instantie dan het IBVA heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

Auteursrechten betekenen het honorarium (loon!) voor de auteur van wiens werk door u gebruik wordt gemaakt!

Auteursrechten moeten betaald worden voor elke voorstelling, dus ook voor try-outs, voorstellingen in/voor zorginstellingen, scholen e.d.

Vergunning tot opvoering:

1. Aankoop van minimaal **13** tekstboekjes bij de uitgever.
2. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart (tevens bewijs van aankoop), met uw gegevens, naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
3. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Vergunning tot HER-opvoering(en):

1. U vult het aanvraagformulier in op www.ibva.nl of u zendt de aanvraagkaart met uw gegevens naar I.B.V.A. Holland. Uw aanvraag dient tenminste **drie weken voor de eerste opvoering** in bezit te zijn van I.B.V.A. Holland.
2. U krijgt daarop de nota toegestuurd. Na betaling wordt u de vereiste vergunning toegestuurd.

Opvoeringen zonder vergunning zijn niet toegestaan en strafbaar op grond van de Auteurswet 1912. Zij worden gerechtelijk vervolgd, terwijl de geldende rechten met 100% worden verhoogd. Het tarief wordt met 20% verhoogd voor opvoeringen waarvoor geen toestemming werd aangevraagd binnen drie weken voorafgaand aan de voorstelling.

Het is verboden gebruik te maken van gekregen, geleende, gehuurde of van anderen dan de uitgever gekochte tekstboekjes.

Rechten BELGIË: Toneelfonds JANSSENS, afd. Auteursrechten,
Telefoon (03)3.66.44.00,

E-mail: bestellen@toneelfonds.be en Website: www.toneelfonds.be.

Geen enkele andere instantie heeft de bevoegdheid genoemde rechten van u te claimen, of te innen.

PERSONEN:

Speelsters en speler: Onbepaald aantal, minimaal 13 personen.

(Dit onderdeel wordt in de geschiedenislessen van groep 7/8 basisschool en de 2e klassen van de basis vorming behandeld. Knikkerende kinderen. De teksten zijn op koppeltjes geschreven, dus een jongen en een meisje, maar ze kunnen ook vereenvoudigd worden tot alleen een jongen of alleen een meisje)

Jan en Floortje - Nederlands

David en Judith - Joods

Ajip en Tjalie - Indisch

Tamet en Orlanda - Surinaams

Luis en José - Antilliaans

Karim en Amina - Marokkaans

Ahmet en Jasiminth - Turks

Vadertje Tijd

1e tafereel:

Vader

Moeder

Dochter

Zoon

Stem 1

Stem 2

Struikrover

Stem koetsier

2e tafereel:

Schipper Bontekoe

Scheepsjongens 1, 2 en 3

3e tafereel:

Piet Heyn

Cipier

Galeislaaf 1 en 2

Galeiwachter (kan dezelfde zijn als cipier , dan met hoed)

Hollander

DECOR:

Voor het doek, opzij van het toneel, staat een kruk of een stoel. Op het toneel staat in het eerste tafereel een bank/boot met roeispanten, deze kunnen ook van karton gemaakt worden.

Het is een open speelruimte.

ATTRIBUTEN:

Bandje met tromgeroffel en donder, wapengekletter (metaal op metaal)

Bandje met klotsend water

Vier bundeltjes: in doeken gewikkelde spullen, zoals kleding

Twee lantaarns, de lantaarn kan van karton of blik gemaakt worden met een zaklantaarn er in.

Loupe

Glinsterstenen

Rotjes

Sleutels

Grote roeispaan van stok met karton

Zweepje

Wereldbol

Landkaart

Zilverpapier in de vorm van munten

KOSTUUMS:

Vadertje Tijd heeft een fantasiepak met veel kleuren. Hij draagt een lange witte baard, b.v. van watten. Op zijn kleding heeft hij duidelijk zichtbaar de vorm van een klok. Hij draagt een stapel boeken, waarvan het bovenste boek opengeslagen is.

Diamantair en gezin in donkere cape of geplooid oude lakens.

Struikrover, oude gescheurde kleding, eigenlijk wijde kniebroek en blouse met wijde mouwen en opstaand kraagje

Schipper Bontekoe en de scheepsjongens, oude gescheurde kleding, zie struikrover.

Piet Heyn en de galeislaven, zie struikrover, later Cape en hoeden, kan ook van fluweel.

Galeiwachter en cipier als struikrover, maar nu netter met hoed, desnoods cape als kleding.

1E TAFEREEL

(Het doek is gesloten. Voor het doek zijn Nederlandse, Joodse, Surinaamse, Indische en Antilliaanse kinderen aan het knikkeren. Ze hebben allemaal een zakje knikkers bij zich.

Eerst heerst er even stilte, er wordt alleen geknikkerd door David en Ajip)

JAN: *(wijst naar de knikkers)* David heeft teveel ingelegd.

ORLANDA: Waarom?

JAN: Met die parel erbij ligt er veel meer dan vijftigduizend.

LUIS: Dat klopt. Ajip heeft maar drieduizend ingezet. *(David en Ajip kijken op van hun spel)*

AJIP: Ik heb niet meer, ik ben blut. Ik heb nog een gouden maar die zet ik niet in.

JAN: Dan moet David die parel weghalen.

TAMET: Dat kan niet, want dan heeft Ajip weer meer ingezet.

FLOORTJE: Wil je die parel ruilen?

DAVID: Waarvoor?

(De kinderen openen hun knikkerzakjes, niemand heeft zo'n prachtige grote parel)

IN KOOR: Wij willen ook wel ruilen.

JOSÉ: Als je mij die parel geeft, krijg je tien van deze.

DAVID: Tien? Dat is te weinig. Ik wist niet eens dat de parel was ingelegd. Hij moet uit mijn zakje zijn gerold.

ORLANDA: Wat heb je nu aan een knikker waar je niet mee knikkert?

DAVID: Dat is mijn geluksknikker. *(laat hem vallen. De kinderen duiken naar de parel)*

TJALIE: Ik heb hem, hij is nu van mij.

DAVID: Geef hier.

(De kinderen proberen de parel van Tjalie af te pakken, beginnen aan elkaar te trekken en maken ruzie)

VADERTJE TIJD *(op)* Ho, ho, wat is hier aan de hand? *(hij heeft een stapel boeken in de hand waarvan het bovenste boek ligt opengeslagen. Eventueel tekststeuntje. De kinderen kijken verbaasd naar Vadertje Tijd.*

JAN: We hebben ruzie om een parel.

VADERTJE TIJD: Van wie is die parel?

JAN: Van dat Jodenjoch.

VADERTJE TIJD: Waar is die parel nu?

JAN: Weet ik veel *(haalt zijn schouders op)* Er is hier altijd wel ergens ruzie om. Dat heb je ook als iedereen maar bij elkaar op één schoolplein wordt gestopt.

VADERTJE TIJD: Wat een domme praat. Jullie horen allemaal bij elkaar op één schoolplein. Jullie horen al zo'n vierhonderd jaar bij elkaar op één schoolplein.

FLOORTJE: Daar begrijp ik niets van.

VADERTJE TIJD: *(gaat op een stoel of een krukje zitten. De kinderen gaan om hem heen zitten)* Waar is die parel? *(Tjalie geeft hem de knikker)* Dat is een mooie knikker.

LUIS: Hij is ook vijftigduizend knikkers waard.

VADERTJE TIJD: Als jullie dus vijftigduizend knikkers hadden zou je die ruilen voor deze parel?

JOSÉ: Ik bood tien.

FLOORTJE: Ik wil er wel vijftig voor bieden.

IN KOOR: Dertig, honderd, zestig...

VADERTJE TIJD: Dat noemen ze nu handelen. Iets is zoveel waard, maar je probeert het zo goedkoop mogelijk te krijgen.

AJIP: Ik zou hem wel voor dertig willen ruilen, maar dan zou ik hem toch zeker voor honderd of meer wegdoen.

VADERTJE TIJD: Dan maak je een winst van zeventig knikkers.

ORLANDA: Ik begrijp niet waarom die parel zo bijzonder is.

VADERTJE TIJD: Vind je hem niet mooi?

ORLANDA: Heel mooi, maar ik zou hem niet willen hebben.

VADERTJE TIJD: Daar denkt iedereen verschillend over. Voor hoeveel zou je hem willen missen David?

DAVID: Voor dertigduizend.

VADERTJE TIJD: Wie heeft er dertigduizend voor over?

AJIP: Ik, maar ik heb niet zoveel knikkers.

VADERTJE TIJD: Jullie zijn dus knikkerhandelaren. En de knikkers zijn jullie handelswaar. In de oertijd werd ook al gehandeld. Ook in de Nederlanden is veel gehandeld. Denk maar eens aan de Gouden Eeuw! Nederlanders zijn net als de Engelsen en de Portugezen beroemd geworden door de handel. Jan noemde David een Jodenjoch. Daar kan David heel trots op zijn. Ook de Joden zijn al eeuwen lang beroemd om hun manier van handelen. Door de handel kwamen de Joden naar de Nederlanden. Wij waren blij met hun komst, want door het verplaatsen van die handel konden we allemaal geld verdienen. Handelaren, die veel verdienen moeten ook veel belasting betalen en van die belasting kun je weer wegen aanleggen en bruggen bouwen. Luister maar naar dit verhaal: Vroeger hoorden Nederland en België nog bij elkaar. Wij noemden dit gebied de Verenigde Provinciën. Eigenlijk behoorden die Verenigde Provinciën bij Spanje. De koning van Spanje en dus ook van de Nederlanden, Filips II, wilde dat iedereen het katholieke geloof aannam en legde de Nederlanden heel zware belastingen op. De Nederlanden protesteerden en kozen daarvoor als aanvoerder prins Willem van Oranje, die zich samen met zijn geuzen op de Spaanse bezetters stortte. Willem van Oranje werd vermoord en de Spanjaarden vielen zuidelijke steden zoals Brussel en Antwerpen binnen. In 1585 werd Antwerpen door de Spaanse legers gedwongen tot overgave. Heel veel mensen vluchtten, omdat zij bang waren in Spaanse handen te vallen. Ze wilden niet als ketters op de brandstapel eindigen. Onder de vluchtelingen waren ook veel Joden. *(hij steekt zijn hand met de knikker omhoog)* Kijk dit is een parel. Dit is één van de aller kostbaarste knikkers. *(steekt nu zijn andere hand omhoog met een glittersteen)* Dit is een diamant, één van de aller kostbaarste juwelen, de handel van de Joden in Antwerpen.

(Het doek gaat open. De kinderen draaien zich naar het toneel. Op het toneel staat een bank/boot. Naast de bank/boot liggen roeispanten. Op de bank/boot staat een lantaarn. Verder is het toneel donker. Vader staat met een loupe een steen te bekijken. Zijn zoon staat naast hem. Moeder en dochter staan bij de bank/boot)

ZOON: *(heeft een lantaarn in de hand, trekt zijn vader aan de mouw)*
We moeten echt gaan. De Spanjaarden kunnen elk moment de stad binnen vallen.

VADER: Houd dat licht nog even iets hoger. Ja, zo, mmm... mooi exemplaar. *(kijkt om zich heen)* Je hebt gelijk, we moeten gaan. *(hij neemt een zakje uit zijn cape en stopt de diamant in het zakje. Hij laat het zakje terug in zijn cape glijden en kijkt om zich heen)*
Ik zal deze stad missen.

ZOON: Amsterdam is ook een heerlijke stad. In de havens hoor je vaak over Amsterdam praten. En je hebt zelf gezegd...

VADER:... dat het ons welvaart brengt. Ja, ja, nu de havens van Antwerpen zijn geblokkeerd zal de handel zich voor een deel naar Amsterdam verplaatsen

DOCHTER: *(loopt naar haar vader toe)* Waar blijven jullie toch? Moeder wordt ongeduldig. Luister *(ze zwijgen en horen tromgeroffel en donder)* Zie je wel, ze kunnen ieder ogenblik dit deel van de stad bereiken. We moeten maken dat we weggomen. *(ze lopen naar de bank/boot. Ze gaan achter elkaar zitten. Vader maakt de boot los en ze maken met de roeispanten bewegingen alsof ze roeien)*

MOEDER: Als ik er aan denk wat we allemaal achter hebben moeten laten, kan ik wel huilen

VADER: Wat een onzin. We hebben de stenen en het gereedschap toch meegenomen?

MOEDER: Bij de tegelbakker hebben ze alles weggehaald.

VADER: En de tegelbakker zit veilig in Haarlem. Hij mist liever zijn spullen dan zijn leven.

MOEDER: We hadden gelijk met hem moeten gaan.

VADER: Vogel probeerde gebruik te maken van de paniek die ontstond door de brandende schepen waarmee ze de blokkade probeerden te doorbreken. Naar wat ik heb gehoord zijn daarbij tientallen vluchtelingen gevangen genomen en terechtgesteld. Wou je mij op de brandstapel... *(geluid van trommels en donder zwelt aan)*

ZOON: Stil... *(ze houden de roeispanten stil en buigen zich voorover om zoveel mogelijk gelijk met de bank/boot te komen. Lantaarns uitdoen)*

STEM 1: Is daar iemand? Hallo, jullie daar. *(het blijft doodstil)*

STEM 2: Je ziet spoken.

STEM 1: Ik zag licht.

STEM 2: Ik hoor niets en ik zie niets.

STEM 1: Ik hoorde stemmen.

STEM 2: Dat waren geesten.

STEM 1: *(aarzelend)* Spookt het hier?

STEM 2: *(donkere stem)* Alle slachtoffers van de blokkade, alle geesten van omgekomen vluchtelingen zweven nu boven het water. Maar je hebt niets te vrezen...

STEM 1: *(bibberend)* Ik heb er wel tien een kopje kleiner gemaakt. *(gilt)* Ze willen wraak...

STEM 2: Wil je nog kijken?

STEM 1: We moeten weg. *(geluid alsof roeispanten het water raken)* Help, ze zitten ons op de hielen. Help. *(geluid van het water ebt langzaam weg)*

DOCHTER: Jullie kunnen beter niet meer praten.

ZOON: Eén lantaarn is meer dan genoeg. *(doet de lantaarn weg)*

MOEDER: Wat zei je over de brandstapel?

VADER: Als je niet op de brandstapel wilt komen zul je je mond dicht moeten houden. *(ze roeien een tijdje zwijgend verder)*

MOEDER: Ik kan niet meer. Er komen blaren in mijn handen.

DOCHTER: Nog even, moeder, mijn handen doen ook pijn.

ZOON: Zullen we samen roeien?

VADER: Dat is goed jongen. Halen jullie je roeispanten maar binnen. *(moppert)* Dat vrouwvolk ook. Eerst kwebbelen ze je op de brandstapel en dan klagen ze over de blaren. *(dochter schiet in de lach)* Stil! Ik hoor wat. *(weer een stilte. Lantaarn uit doen. Vader en zoon stoppen even met roeien. Geklets van water via het bandje)*

ZOON: Het zal wel een rat zijn geweest. *(doet de lantaarn weer aan)*

DOCHTER: *(wijst voor zich uit)* Ik zie land. Kijk daar...

VADER: *(springt aan land en legt de boot vast)* Als het goed is staat er een koets op ons te wachten.

MOEDER: *(gaat geholpen door vader ook aan land, ze neemt twee bundeltjes mee)* Ik zak helemaal weg.

ZOON: *(springt aan land met één bundeltje)* Het is hier drassig.

DOCHTER: *(geholpen door de zoon ook met één bundeltje)* Het ergste hebben we gehad. *(ze lopen nu samen over de breedte van het toneel en weer terug, heen en weer terug. Ieder van hen draagt een eigen bundeltje)*

MOEDER: *(klaagt)* Wat is het hier donker. Ik kan helemaal niets zien.

VADER: *(tegen zoon)* Ga naast je moeder lopen, jongen, en licht haar bij.

DOCHTER: *(struikelt en klemt zich aan haar vader vast)* Ik dacht dat we het ergste hadden gehad.

VADER: Dat zei jij, mij heb je dat niet horen zeggen.

DOCHTER: Er zou toch een koets klaarstaan?

VADER: Niet midden in deze drassige woestenijs.

DOCHTER: M'n voeten worden steeds weggezogen.

VADER: Hoe sneller je ze beweegt, hoe minder last je er van hebt.

MOEDER: Kunnen we niet even uitrusten?

VADER: Hier? We zouden drijfmat worden.

ZOON: Ik voel hier een stuk harde grond onder me. *(houdt de lantaarn lager)* Hier is een droog stuk.

VADER: De koets wacht op ons.

DOCHTER: Hè, toe vader, heel even. Ik ben zo moe.

VADER: Goed dan. *(ze gaan midden op het toneel zitten, dicht tegen elkaar aan)*

MOEDER: Het is zo donker.

VADER: Met volle maan zou je teveel opvallen. *(het is even stil. Moeder en dochter wrijven over hun benen. Plotseling springt een in vossen geklede man voor hun neus)*

STRUIKROVER: Je geld of je leven!

VADER: *(werpt zijn bundeltje voor de voeten van de struikrover)* We hebben niets. We zijn vluchtelingen uit Antwerpen. De stad is in handen van de Spanjaarden. We konden nog maar net aan die hel ontsnappen.

STRUIKROVER: Ja, ja dat zeggen ze allemaal. Hier die spullen. *(moeder, dochter en zoon gooien hun bundeltjes in de richting van de struikrover. De struikrover begint de bundeltjes te doorzoeken en moppert)* Kleding, niets dan kleding. *(hij richt zich op en doet een stap in de richting van de dochter)* Dan zullen we maar met haar beginnen. *(slijmerig)* Kom hier mijn duifje. Laat me dat slanke lichaampje van je eens betasten. Wedden dat ik er nog wel wat juwelen afruk....

DOCHTER: *(gilt)* Help vader, help dan toch! *(de struikrover grijpt haar beet en rukt haar naar zich toe. Vader en zoon springen op om zich er tussen te werpen. Er klinkt een knal(rotje). iedereen verstijft)*

KOKETSIER: *(stem)* Maak dat je weg komt, stuk ongedierte. Dat zijn mijn passagiers. *(struikrover maakt zich uit de voeten. Dochter valt in de armen van haar vader)*

ZOON: We zaten op de weg. Kijk *(houdt lantaarn omhoog)* daar staat onze koets.

MOEDER: We zijn gered. *(ze bukken zich en grijpen hun spullen bij elkaar. Ze gaan af aan de linkerkant van het toneel. Het doek blijft open)*

VADERTJE TIJD: Zo vertrok de diamantair met zijn gezin naar Amsterdam. Ze reisden naar Bergen op Zoom, staken weer het water over en kwamen in Dordrecht. Van daaruit ging de reis verder naar Rotterdam en Delft. Ze gingen langs Den Haag naar Leiden en eindigden in Haarlem. Struikrovers en soldaten die genoeg van het vechten hadden, maakten de wegen onveilig. De brandstapel, waarop ze door hun geloof terecht zouden worden gesteld schoof steeds verder weg. Antwerpen de eens zo bloeiende handelsstad zou alle handel verliezen en veertigduizend vluchtelingen kozen hun weg naar het veilige noorden. In Haarlem werden ze door hun vriend de pottenbakker met open armen ontvangen. Na een paar dagen rust trokken ze verder naar Amsterdam. *(vader, moeder, zoon en dochter, ieder met hun eigen bundeltje kleding op aan de rechterkant van het toneel)*

VADER: Kijk, daar ligt Amsterdam.

ZOON: *(ongelovig)* Wat lijkt dat groot.

MOEDER: *(zucht)* En veilig.

ZOON: Veilig zijn we pas als we door de poort heen zijn.

VADER: *(neemt de zak met diamanten uit zijn cape)* We moeten een huis zoeken, want we moeten weer zo snel mogelijk aan het werk. Dit is genoeg om een nieuw begin te maken. *(hij neemt de glinsterende steen uit het zakje, pakt zijn loupe en bekijkt de steen)* Mooi, mooi exemplaar.

MOEDER, DOCHTER, ZOON: Vader niet hier, nu niet, stop die steen weg....

Als u het hele stuk wilt lezen dan kunt u via www.toneeluitgeverijvink.nl de tekst bestellen en toevoegen aan uw zichtzending.

Voor advies of vragen helpen wij u graag.

 info@toneeluitgeverijvink.nl

 072 5112407

TONEEL
UITGEVERIJ **INK**

“Samenspelen” is ons motto